

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

Viziunea Germaniei Privind Vectorii de Politică Externă ai R. Moldova

**Transcriptul emisiunii radiofonice, din 19 noiembrie 2011, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare sâmbătă.*

Principalele teme ale emisiunii:

1. *Principiile de care se ghidează Germania în relațiile cu Federația Rusă*
2. *Rolul și locul inițiativei de la Meseberg în relațiile dintre Germania și Rusia*
3. *Dorința Rusiei de a soluționa criza transnistreană*
4. *Viziunea Germanie față de Parteneriatul Estic*
5. *Pârghiile care ar putea determina Transnistria să accepte un acord în privința soluționării conflictului transnistrean*
6. *Caracteristici ale politicii externe a R. Moldova în prezent*
7. *R. Moldova – poveste de succes a Uniunii Europene*
8. *Definirea priorităților R. Moldova în raport cu Federația Rusă*

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: *Buna ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă salut la o nouă emisiune de Sinteze și Dezbateri pe teme de Politică Externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțat de Fundația Germană Friedrich Ebert.*

În emisiunea de astăzi vreau să vă prezint secvențe din câteva discuții cu experții germani Peter Schulze și Martin Sieg care au vizitat recent R. Moldova la invitația Asociației pentru Politică Externă. Cei doi experți sunt buni cunoscători ai realităților din Rusia, dar și din spațiul ex-sovietic precum și a evoluțiilor prin care a trecut conflictul transnistrean. Pentru început l-am întrebat pe dl Schulze care sunt în prezent principiile de care se ghidează Germania în relațiile cu Federația Rusă?

1. *Principiile de care se ghidează Germania în relațiile cu Federația Rusă*

Peter SCHULZE: Indiferent cine este la putere în Germania, noi avem încă de pe timpul Uniunii Sovietice un consens relativ puternic privind relațiile cu Rusia și acest consens este împărtășit de toate partidele din Parlamentul German, adică din Bundestag. Consensul referitor la relațiile cu Rusia are la bază și este susținut de către grupuri de influență puternice din societatea germană, în primul rând de către comunitatea oamenilor de afaceri, deoarece aceasta se implică activ în sistemul economic rusesc. Mai mult de 6000 de întreprinzători germani lucrează în Rusia și ei sunt interesați să îmbunătățească situația internă din Rusia, deci ei reprezintă un catalizator al stabilității în Rusia, al procedurilor legale și poate chiar democratice. În interiorul Germaniei, aceștia forțază partidele politice și Guvernul să se ferească de luarea de poziții ideologice când este vorba de politicile Berlinului. Comunitatea oamenilor de afaceri reprezintă astfel un bloc foarte puternic.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

În al doilea rând, odată cu unificarea Germaniei am înțeles că Rusia este nu doar un actor foarte important, dar și un actor în politica europeană și nu poți face nimic împotriva sau fără Rusia dacă dorești o dezvoltare stabilă a Europei, o dezvoltare pașnică și lipsită de confruntări. O politică orientată împotriva Rusiei este exclusă, pe când o politică ce implică cooperare cu Rusia este foarte dificilă, cu toții știm acest lucru. Cu toate acestea, noi încercăm și mi se pare că până acum relațiile s-au dezvoltat destul de bine. Uneori suntem criticați de alte state europene, în special de către Polonia sau țările Baltice, pentru că suntem prea pro-ruși, dar acest fapt este în interesul nostru național deoarece cu toții luptăm pentru o Europă pașnică, o Europă în care să nu existe conflicte și o Europă care ar trebui să fie compusă din state membre ce au între ele relații cordiale și prietenești. Cooperarea este mai bună decât confruntarea, acesta este principiul.

Corneliu RUSNAC: Cât de importantă este inițiativa de la Meseberg pentru relațiile dintre Germania și Rusia, inițiativă ce se referă la un nou sistem de securitate pe continentul european care ar include și Rusia? Ce șanse are această inițiativă să se dezvolte și după alegerile prezidențiale din Rusia care ar putea duce la o schimbare de putere? Peter Schulze:

2. Rolul și locul inițiativei de la Meseberg în relațiile dintre Germania și Rusia

Peter Shultze: Această inițiativă în mod cert va continua, întrebarea este dacă se vor înregistra sau nu progrese. Inițiativa a fost acceptată de partea rusă și, bineînțeles, întreaga conducere a Rusiei a fost implicată încât nu are importanță cine va fi noul Președinte, Putin sau altcineva. Nu vă fixați asupra personalităților. Putin este doar o figură puternică, dar totuși o figură. Rusia este mai mult condusă de o conducere colectivă. Inițiativa de la Meseberg în sine este o surpriză, nimeni nu s-a gândit la așa ceva. A fost o acțiune a Cancelarului care nu a fost discutată în prealabil în cadrul comunității europene, dar consider că a fost un pas corect deoarece a deschis calea unor aranjamente de politică externă și securitate în cadrul Uniunii Europene față de Rusia. UE nu are o astfel de instituție, deci a fost o încercare de a reflecta ceea ce există în relațiile NATO-Rusia și organele de cooperare NATO-Rusia sub auspiciile Europene și Rusești. Nu există noutăți prea multe despre ceea ce se petrece acolo, dar este un instrument ce va continua să existe, încet, calm chiar și cu succes.

Corneliu RUSNAC: Dl Peter Schulze a subliniat că inițiativa de la Meseberg este una extrem de vastă.

Peter SCHULZE: Este o inițiativă vastă deoarece avem un dialog foarte intens cu Rusia. Guvernele noastre se întâlnesc de două ori pe an, iar Ministerele sunt în contact permanent cu Ministerele rusești, nu toate ministerele, dar majoritatea din ele. În afară de aceasta, avem întâlnirile oamenilor de afaceri, întâlnirile elementelor societății civile, care se întâlnesc odată pe an cadrul așa-numitului Program Dialogul de la Sankt Petersburg. Avem grijă de aceasta. Meseberg are un scop mare. Esențialmente este legat de o nouă arhitectură de pace și securitate în Europa, precum a spus Gorbaciov „Europa o casă comună”. Aceasta este un element care dorește revitalizarea conceptului vechi de „Europa o casă comună” și acest fapt este în interesul Rusiei, iar Germania nu are nimic împotriva. Ea a spus bine, susținem o astfel de idee, dar există câteva probleme în Europa, una din ele fiind Transnistria – Moldova,

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

și de ce nu am încerca să soluționăm această problema. Este o combinație a unei arhitecturi pe scară largă cu elemente de probleme regionale specifice.

Corneliu RUSNAC: Peter Schulze consideră că Rusia este sincer dispusă să contribuie la rezolvarea crizei transnistrene:

3. Dorința Rusiei de a soluționa criza transnistreană

Peter SCHULZE: Nu cred că Rusia are multe de câștigat din situația de aici. Nu există un conflict real, există o problemă gravă. Cred că Medvedev s-a înțeles la Meseberg cu Merkel spunând „vom soluționa problema sau vom contribui la soluționarea ei prin a influența Tiraspolul să schimbe regimul și al face mai flexibil, deschis, dar Merkel, Germania, Paris, voi trebuie să aveți grijă de Chișinăul, de politicienii de acolo. Dacă ei nu se vor uni atunci nu va exista nici o înțelegere”. Trebuie să oferi și să iei, și nu doar Rusii trebuie să ofere ceva, Vestul, de asemenea, trebuie să facă ceva. Rusii ar dori să vadă o Moldovă neutră, fără de NATO și fără unire cu România ceia ce este foarte clar și, desigur, securizarea drepturilor populației din Transnistria, inclusiv ceia ce ține de limba vorbită. Dacă situația se va desfășura astfel, atunci ei își vor manifesta dorința de a continua discuțiile.

Corneliu RUSNAC: Dar, cum privește Germania la Parteneriatul Estic, proiect destinat unui număr de șase state ex-sovietice inclusiv R. Moldova. Este oare această inițiativă una de succes? Peter Schulze:

4. Viziunea Germaniei față de Parteneriatul Estic

Peter SCHULZE: Noi îi dorim succes, această inițiativă ar trebui să continue, dar nu ar trebui să fie un instrument împotriva Rusiei sau a Germaniei. Noi avem o relație deosebită cu Rusia și de aceea nu avem nevoie de elemente ale altor strategii care ar submina relația noastră. Aș spune că noi o observăm, nimeni nu spune nimic rău despre Parteneriatul Estic, dar este un instrument foarte slab. Mă refer la faptul banii care sunt alocați pentru 7 ani și sunt împărțiți între statele din Caucaz, Belarus, Ucraina și Moldova.

Corneliu RUSNAC: Peter Schulze se arată însă sigur că Parteneriatul Estic nu va dispărea:

Peter SCHULZE: Nu, nu va dispărea pentru că dacă oamenii primesc bani ei vor cere mai multe fonduri. Nu cred însă că se va dezvolta pentru că în prezent avem probleme financiare grave în cadrul UE. În următorii 7 ani nu se vor înregistra creșteri de asistență. Dacă această inițiativă contribuie la stabilizarea a aceia ce numesc eu „ceia ce este între Europa” atunci, desigur este un instrument foarte bun, dar dacă este folosit pentru a îndepărta Rusia de Europa atunci este unul negativ. Vrem ca Rusia să vină din exterior. Rusia în exterior este prea periculoasă pentru noi. Cine știe ce se petrece acolo? Ar putea exista o dezvoltare imperialistă, naționalistă sau de orice alt gen care va distruge relația noastră, pacea și securitatea. Să o aducem în interior este mai bine decât să o lăsăm în afară.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

Corneliu RUSNAC: În contextual relațiilor cu Rusia, dar și a problemei transnistrene un alt expert german, Martin Sieg spune că la prima etapă nu ar trebui să punem prea mari speranțe în tratativele pe marginea conflictelor între Chișinău și Tiraspol care ar putea fi reluate în viitorul apropiat.

5. Pârghiile care ar putea determina Transnistria să accepte un acord în privința soluționării conflictului transnistrean

Martin SIEG: În primul rând este important că negocierile vor fi reluate deoarece ele au fost stopate în 2006. Cred că este un prim pas, bineînțeles procesul ține acum mai mult de procedură decât de substanță. Trebuie să fim foarte atenți. Există o situație politică sub semnul întrebării la Chișinău, se apropie un fel de alegeri în Transnistria și apoi avem alegeri prezidențiale în Rusia. Nu așteptați prea multe prea devreme, în orice caz soluționarea conflictului va necesita un angajament pe termen lung. Întrebarea este ce poate realiza formatul 5+2? 5+2 nu poate oferi o soluție finală prea curând doar prin negocierile diplomatice. Ceia ce poate realiza acest format este probabil să se ajungă anul viitor la un acord între părți referitor la cum ar trebui să arate o soluție finală care ar garanta integritatea teritorială a R. Moldova, și care, mai mult ca atât, ar trebui să asigure că o Moldovă unificată care ar reprezenta un stat funcțional.

Corneliu RUSNAC: Dar, care sunt pârghiile care ar putea determina Transnistria să accepte un acord în acest sens?

Martin SIEG: Trebuie să recunosc că în prezent nu văd o posibilitate de compromis și de aceea trebuie să vorbim despre un proces de lungă durată. Un element al acestui proces va fi, în primul rând, apropierea societăților de pe ambele maluri ale Nistrului. Măsurile de întărire a încrederii sunt deosebit de importante în acest sens, și, de asemenea, ar trebui să ne gândim la prevederile unei soluții finale, care nu va fi simplu de negociat pe cale diplomatică de către parteneri. Trebuie să se realizeze o schimbare politică pe în ambele părți ale țării. Moldova trebuie să continue calea integrării europene. Trebuie realizate încă multe reforme interne. Același lucru este valabil și pentru celălalt mal al râului. Din ceia ce văd acum cu greu îmi pot imagina cum pot fi îmbinate diferitele sisteme politice într-un stat comun. Cu greu îmi imaginez cum ar lucra deși acesta este statul funcțional pe care vrem să îl vedem. Cu siguranță, trebuie să existe o schimbare politică. Ea nu poate fi impusă de către parteneri, de UE, dar ceia de ce avem noi nevoie este o strategie de includere a Transnistriei și oferirea locuitorilor și elitelor de acolo a sentimentului că interesele lor sunt luate în considerare. Uneori UE poate servi drept garant. De exemplu, dacă doriți să aderați la UE în viitor, drepturile minorităților sunt foarte importante. Astfel, trebuie oferit Transnistriei sentimentul că interesele lor sunt protejate, că vor deveni o provincie marginală, că au garanții în ceia ce privește excluderea unificării cu România și că subiectul neutralității va fi soluționat într-un mod satisfăcător. Acești pași în sine nu vor defini soluția finală, dar vor pregăti terenul. Următorii câțiva ani ai procesului de negocieri se vor axa pe abordarea dublei verificări. În primul rând încercați să găsiți cât mai multe compromisuri posibile în formatul 5+2 referitor la principiile generale ale unei soluții și apoi pregătiți terenul între Moldova și Transnistria pentru soluția finală. În prezent condițiile nu sunt favorabile, dar cu o strategie de antrenare a Transnistriei există posibilitatea de a le crea.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

Corneliu RUSNAC: Cum poate fi caracterizată însă în prezent politica externă a R. Moldova? Martin Sieg:

6. Caracteristici ale politicii externe a R. Moldova în prezent

Martin SIEG: În primul rând cred că aveți o echipă foarte competentă în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Cred că Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene face treabă bună în ceea ce privește relațiile cu UE. Nu am ce critica în această privință, dar politica externă nu reprezintă doar ceea ce face Ministerul de Externe. În general, este important pentru Moldova, în special când vine vorba de soluționarea conflictelor și crearea unui cadru internațional că ajungă la un nivel de coerență mai mare referitor la politicile sale interne, puteți să îi spuneți stabilitate sau cum doriți. Atât timp cât nimeni nu știe, și acest lucru este valabil pentru toți partenerii din formatul de negocieri, pentru Rusia, Transnistria, ce tip de Guvern va fi în Moldova în următoarele luni este foarte dificil ca aceștia să se hotărască și să-și definească interesele. Alt subiect care este important și va necesita, de asemenea timp, ține de continuarea vectorului de integrare europeană. Iarăși, aici nu este vorba doar de negocieri cu UE, ci mai mult de implementare, de transpunere a părților relevante ale aquii-ului, a legislației comune a UE în Moldova. Acesta este un drum lung, uneori foarte dificil și într-un final ține de reformele interne. Dacă de exemplu, ați semnat Acordul de Liber Schimb cu UE care vine împreună cu Acordul de Asocieră, dacă l-ați implementat atunci puteți aștepta ca fiecare partener care face parte din cadrul de negocieri să înțeleagă că procesul de integrare europeană este ireversibil și nu există alte opțiuni ce țin de politica externă a R. Moldova. Astfel, va fi mai ușor pentru Transnistria, Rusia și toate celelalte părți implicate să-și definească propriile interese deoarece vor ști mai bine la ce să se aștepte de la Moldova și pe ce calea merge ea. Întrebarea nu se rezumă doar la faptul dacă în politica externă se realizează progrese, Ministerul de Externe își îndeplinește bine obligațiunile, este vorba mai mult de continuitate în această privință și de susținerea reformelor interne.

Corneliu RUSNAC: Dar, mai are oare R. Moldova șanse să rămână în continuare a poveste de succes a UE așa cum se afirmase anterior?

7. R. Moldova – poveste de succes a Uniunii Europene

Martin SIEG: Depinde cum privești lucrurile. Dacă te referi doar la negocierile demarate de Ministerul de Externe atunci impresia generală de la Bruxelles este că oamenii sunt surprinși de cât bine de bine merge totul, cât de repede merg negocierile. Cu toate acestea, integrarea europeană nu se referă doar la negocieri, nu este vorba numai de diplomatie, de semnarea tratatelor ci despre implementarea părților relevante ale aquii-ului, iar aici nu au fost înregistrate prea multe progrese până acum. Instabilitatea politică este văzută ca un obstacol major la Bruxelles. Acest fapt este într-adevăr o problemă. Oamenii își aduc aminte de experiența neplăcută provocată de Ucraina și aceasta ar putea periclita percepția Moldovei în cadrul UE. În urma problematicilor evoluții în Ucraina a existat speranța că Moldova va deveni o nouă poveste de succes. Dacă va deveni o poveste de succes vom ști doar la sfârșit, nu știm acest lucru acum. Cu toate acestea, ne temem că acest tip de instabilitate ar putea conduce la o situație

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

similară celei din Ucraina. Diferitele partide din Moldova ar trebui să se concentreze mai mult pe instaurarea unui mediu coerent și începerea reformelor serioase.

UE trebuie, de asemenea, să înțeleagă că în timpul apropiat nu vor vedea aici un Guvern stabil. Acest lucru nu se va întâmpla pentru că interesele partidelor sunt foarte diferite. Avem aici o anumită instabilitate. În opinia mea, aceasta poate să scadă, însă nu va dispărea. Este important pentru UE acest fapt pentru a se putea concentra. Nu este adevărat că de la un Guvern instabil nu te poți aștepta la reforme și nu trebuie să folosiți această scuză în discuțiile cu UE. Trebuie să insistăm asupra reformelor bine definite și să nu încercăm ceea ce de obicei face UE, adică să opteze pe o abordare foarte generală. Să fim atenți să nu menționăm sau să atragem atenția prea mult asupra unor detalii, dar am unele îndoieli privind de exemplu, importanța la momentul actual a legii privind nediscriminarea. Uneori este vorba de alegerea timpului potrivit, costă multă energie în procesul politic și provoacă multe controverse. Ei bine, energia politică trebuie focusată pe ceea ce merită mai multă atenție la moment. De exemplu, cred că poate fi vorba despre reforma în justiție, reformarea pieței care va da posibilitate Moldovei să beneficieze real de zona de comerț liber. Acestea sunt subiectele cele mai importante și UE trebuie să ea în considerare faptul că într-un stat unde instabilitatea se prelungește trebuie continuate reforme și nu așteptată stabilitatea. Insistă asupra reformelor, dar concentrează-te asupra acelor lucruri care sunt în mod evident în interesul țării și cu care, în general, toată lumea este de acord.

Corneliu RUSNAC: Martin Sieg consideră că autoritățile de la Chișinău ar trebui să-și definească foarte clar prioritățile în raporturile cu Rusia.

8. Definirea priorităților R. Moldova în raport cu Federația Rusă

Martin SIEG: Sunt un pic sceptic în a juca rolul unui mare critic la adresa Guvernului moldovean. Cred că este destul de evident că în prezent Moldova are o putere de negociere cu Rusia foarte limitată. Moldova trebuie să se hotărască. Sunteți o țară mică, Guvernul nu este foarte stabil și există un trecut în ceea ce privește negocierile cu Rusia. În special, când vine vorba de soluționarea conflictului transnistrean, au fost elaborate multe documente de către Guvernarea precedentă și actuală. Moldova și-a schimbat cursul de mai multe ori și în acest fel a frustrat Rusia. Este de înțeles într-o anumită măsură că a existat un anumit grad de frustrare în Rusia și acest fapt a limitat puterea de negociere a Moldovei pentru că, în special Guvernul precedent, a pus sub semnul întrebării cât de cert poate fi într-un final orice acord. De aceea, puterea de negociere a Moldovei în prezent este limitată.

Acum cred că ar fi bine să aveți o politică calmă, care să definească foarte clar prioritățile. După cum înțeleg, acum prioritatea de bază a politicii externe este integrarea europeană în timp ce nu se pune în discuție subiectul neutralității, iar pentru Rusia acest fapt este important. Sigur Rusia nu va fi tocmai fericită de integrarea europeană a Moldovei. Ea are propriile sale modele integraționiste, Uniunea Vamală cu Kazahstan și Belarus. Ea că ar dori să vadă inclusă acolo și Moldova, însă este vorba de o situație în care poți alege doar o singură variantă. Dacă Moldova se alătură zonei de comerț liber cu UE cealaltă obține dispare. Rusia se teme însă mai mult de un potențial statut de țară membră NATO, de aceea Rusia dorește garanții în această privință.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 59, din 19.11.2011

Corneliu RUSNAC: Stimați ascultători ați ascultat fragmente din discuții cu experții germani Peter Schulze și Martin Sieg. Spre regret, timpul rezervat emisiunii noastre a expirat. Eu vă mulțumesc foarte mult pentru prezența la acest program. Stimați ascultători, sunt Corneliu Rusnac și vă reamintesc că ați ascultat o emisiune de discuții pe teme de politică externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Pe curând!